Δὲν ἐντοπίζεται μόνο στοὺς μηχανισμοὺς τοῦ Κράτους. Εἶναι διάχυτη παντοῦ, ἀκόμα καὶ στὶς ἰδιωτικὲς σχέσεις. Εἶναι ὑλική, συμβολικὴ ἢ καὶ τὰ δύο;

Η ΒΙΑ

Ἐξουσιάζει τὴ ζωή μας

Πολυζητημένο καὶ ἀμφιλεγόμενο, θεωρητικὸ καὶ πρακτικὸ ἐπίκεντρο ἰδεολογικῆς σύγκρουσης, πεδίο ἀναμέτρησης καὶ ἔντονης ἀντιπαράθεσης, τὸ πρόβλημα τῆς Ἐξουσίας καὶ τῆς Κρατικῆς Βίας στὴ σύγχρονη καπιταλιστικὴ κοινωνία παραμένει κρίσιμο, ἄξονας ἀναζητήσεων τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ τῆς κοινωνιολογίας τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ψυχανάλυσης.

Τί εἶναι λοιπόν, ἡ ἐξουσία σήμερα;

Ἡ «νομιμοποιημένη βία», ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ Μὰξ Βέμπερ;

Τὸ δίκαιο τοῦ Ἰσχυρότερου ποὺ «μεταβάλλει τὴν ἰσχύ του σὲ δικαίωμα καὶ τὴν ὑπακοὴ σὲ καθῆκον», ὅπως ἔγραφε ὁ Ρουσσώ;

Ἔκφραση τῆς «πολιτικῆς αὐθεντίας», τὸ ἴδιο τὸ ὀργανωμένο κράτος, ποὺ δὲν θὰ ἐξαφανιστεῖ ἂν οἱ δημόσιες λειτουργίες δὲν μεταβληθοῦν «σὲ ἁπλὲς διοικητικὲς λειτουργίες ἐπίβλεψης τῶν ἀληθινῶν συμφερόντων τῆς κοινωνίας», κατὰ τὸν Ἔνγκελς;

Ἡ ἱκανότητα μιᾶς τάξης νὰ ἐξυπηρετεῖ ἱκανοποιητικὰ τὰ ἀντικειμενικά της συμφέροντα — ἱκανότητα καταπίεσης ἄρα καὶ ἰδιοκτησία μιᾶς κυρίαρχης τάξης; Ἀπορρέει ἀπ' τὸ κράτος — σχέση ποὺ δὲν ἐντοπίζεται στὰ ἐπίσημα κέντρα ἐξουσίας ἀλλὰ διεισδύει ἀκόμα καὶ στὶς πιὸ ἰδιωτικὲς σχέσεις, σ' αὐτὲς τοῦ ἄντρα καὶ τῆς γυναίκας, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ Πουλαντζᾶς;

Τῆς ΛΙΝΑΣ ΑΛΕΞΙΟΥ

Βία καὶ Ἐξουσία

Ὑπάρχει διάχυτη καὶ παράγεται πρωτογενῶς στὸ μέτρο ποὺ ἡ πάλη τῶν τάξεων διεξάγεται παντοῦ, ὅπως λέει ὁ Φουκώ;

Εἶναι ὑλική, συμβολικὴ ἢ καὶ τὰ δυό;

Τὸ θέμα εἶναι τεράστιο, ἀπασχόλησε ὅλες τὶς κοινωνίες, σ' ὅλες τὶς ἐποχές. Σήμερα, πιὸ ἐπίκαιρο καὶ πιὸ ὀξύ, μπαίνει σὲ μιὰ ἄλλη διάσταση: Ἡ Ἐξουσία καὶ ἡ Βία δὲν εἶναι τὸ «μονοπώλιο τοῦ κράτους», δὲν εἶναι ἡ ὀργανωμένη ὑλικὴ καταπίεση τῆς κλασικῆς μαρξιστικῆς παράδοσης. Εἶναι περισσότερο ἰδεολογικοὶ μηχανισμοὶ ποὺ διαχέονται σὲ ὅλα τὰ κέντρα ἐξουσίας καὶ σ' ὅλες τὶς ταξικὲς σχέσεις.

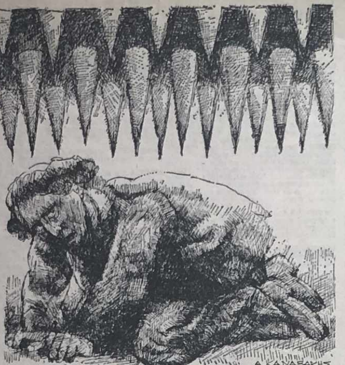

Τοὺς βρίσκουμε στὴν οἰκογένεια, στὸ σχολεῖο, στοὺς κομματικοὺς ὀργανισμούς, στοὺς χώρους ἐργασίας, ὅπου ὁ στόχος δὲν εἶναι ὁ ἐξαναγκασμὸς τοῦ σώματος μὲ τὴ χρήση κάποιας φυσικῆς ὑπεροχῆς, ἀλλὰ ἡ αἰχμαλωσία τοῦ φρονήματος: Ἡ «ὑφαρπαγὴ τῆς συναίνεσης», ὅπως χαρακτηριστικὰ λέει ὁ **Γιώργος Βέλτσος**, μὲ τὴν ἀπειλὴ τῆς ἀποστέρησης ἀλλὰ καὶ τὴν ὑπόσχεση τῆς ἀνταμοιβῆς, τῆς ἔνταξης, τῆς προστασίας Ὑπόσχεση μὲ τὸν ὅρο τῆς παραίτησης.

Μέσα ἀπὸ τηλεοράσεις, διαφημίσεις, εἰκόνες, ἡ ἀπάτη γίνεται ἀποδεκτή, ἡ συναίνεση ἀποσπᾶται. Ἡ «ἑκούσια» ὑποταγή, «ἡ συμμόρφωση πρὸς τὶς κυρίαρχες οἰκονομικὲς ἀντιλήψεις», ὅπως λέει ὁ **Κώστας Σημίτης**, πετυχαίνεται πιὸ ἀποτελεσματικά.

Κι ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ ὁ «δέκτης» πιστεύει ὅτι ἐπιλέγει, ὑποκύπτει. Ἀκριβῶς τὴ στιγμὴ ποὺ πιστεύει ὅτι ἐλευθερώνεται γίνεται σκλάβος.

Οἰκονομικοὶ μηχανισμοὶ καὶ ἰδεολογικοὶ μηχανισμοὶ στὸν σύγχρονο καπιταλισμὸ δημιουργοῦν τὴν «ἀπατηλὴ εἰκόνα ὅτι τὸ κράτος καὶ κατ' ἐπέκταση ἡ βία ποὺ ἀσκεῖ, ἔχει σὰ σκοπὸ τὴν ἐξυπηρέτηση τάχα ἑνὸς γενικοῦ ὑπερτατικοῦ συμφέροντος», ὑπογραμμίζει ὁ **Κώστας Φιλίνης**.

«Ἡ νόμιμη βία —ἀναφέρει ἐπιγραμματικὰ ὁ Ἔρνστ Φίσσερ— εἶναι μιὰ μαγικὴ φιγούρα ποὺ μεταμορφώνει τὴν τρομοκρατία σὲ τάξη, τὴ βία σὲ δίκαιο, τὴν ἐπίθεση σὲ χρέος».

Ἀπὸ τοὺς κορυφαίους τῆς Κοινωνικῆς Ψυχανάλυσης, ὁ Ζεράρ Μαντέλ, ἀναλύει στὸ βιβλίο του «Ἡ ἀποδυνάστευση τοῦ παιδιοῦ», τὸ φαινόμενο τῆς Ἐπιβολῆς. Διατυπώνει μιὰ ἄποψη ποὺ διασταυρώνεται μ' αὐτὴ τοῦ Βέλτσου. Γράφει:

«Ἡ πηγὴ τοῦ φαινομένου - Ἐπιβολή, ἔτσι ὅπως μποροῦμε νὰ τὸ διαπιστώσουμε στὸ ἐσωτερικὸ τῶν κοινωνιῶν, βρίσκεται μονάχα στὴν ἐπαύξηση καὶ διαιώνιση τοῦ ἄγχους τῆς ἐγκατάλειψης καὶ τῆς ἐνοχῆς. Τὸ παιδί, ἀντὶ νὰ συνεχίσει τὴν ψυχοσυναισθηματική του ἀνάπτυξη, ἀποκτᾶ τὴν ἕξη νὰ ὑποτάσσεται γιὰ νὰ μὴν ἐγκαταλειφθεῖ σὲ φανταστικοὺς κινδύνους.

» Διαμορφώνεται ἔτσι, ὅσο περνᾶνε τὰ χρόνια, ἕνα μὴ - συνειδητὸ ἀνακλαστικὸ ὑποταγῆς στὴν Ἐπιβολή. Μὴ συνειδητὸ μὲ τὴν ἔννοια ὅτι μιὰ τέτοια στάση ὑποταγῆς ἐμφανίζεται τελικὰ σὰν ἐντελῶς φυσικὴ στὸ παιδὶ καὶ στὸν ἐνήλικο, ποὺ κατάντησαν ἀνίκανοι νὰ τὴ συνδέουν μὲ τὶς μακρινὲς καταβολές της».

Ἀπὸ τὸ ἐξαρτημένο παιδὶ ὁδηγούμαστε στὸν ἀλλοτριωμένο ἐνήλικο «γιατὶ μὲ τὸ νὰ ξεφεύγει ἀπὸ τὴ συνείδηση καὶ τὴ θέλησή του, ἕνα μέρος του τὸν ἐξαναγκάζει, σχεδὸν αὐτόματα, νὰ ὑποτάσσεται σὲ μιὰ σειρὰ περιστάσεις...». Ἡ σχέση ὑποταγῆς διαιωνίζεται, ἀναπαράγεται. Ὁ Μαντὲλ δὲν παραγνωρίζει τὸν καθοριστικὸ ρόλο τῶν οἰκονομικῶν παραγόντων καὶ τῶν τεχνολογικῶν μεταβολῶν στὴν ἐξέλιξη τῶν κοινωνιῶν. Θεωρεῖ, ὡστόσο, σκόπιμο νὰ σημειώσει ὅτι «ἡ ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπὸ ἄνθρωπο εἶχε πάντα τὴν τάση νὰ μεταχειρίζεται αὐτὸ τὸ θαυμάσιο ὄργανο κυριαρχίας, ποὺ εἶναι ἡ ὑποταγὴ στὴν Ἐπιβολή».

Μηχανισμοὶ ἢ θεσμοὶ τοῦ Κράτους μοιράζονται καταπιεστικοὺς καὶ ἰδεολογικοὺς ρόλους. Ὁ καταπιεστικὸς μηχανισμὸς τοῦ Κράτους περιλαμβάνει κυβέρνηση, στρατό, ἀστυνομία, δημόσια διοίκηση, δικαστήρια. Οἱ ἰδεολογικοὶ τὴν ἐκκλησία, τὰ κόμματα, τὰ συνδικάτα, τὰ σχολεῖα, τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημέρωσης, τὴν οἰκογένεια, γράφει ὁ Νίκος Πουλαντζᾶς στὸ «Πρόβλημα τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ Κράτους» (Ἀπάντηση στὸν Μίλιμπαντ). Ἡ διάκριση σὲ δημόσιους καὶ ἰδιωτικοὺς μηχανισμοὺς «ἔχει ἕνα καθαρὰ νομικό, δηλαδή, κυρίως ἰδεολογικὸ χαρακτήρα, ποὺ δὲν ἀλλάζει τίποτε θεμελιακό». Ἀκόμα κι ὅταν οἱ ἰδεολογικοὶ μηχανισμοὶ ἐμφανίζουν αὐτονομία καὶ μεταξύ τους καὶ ἀπέναντι στὸν κρατικὸ καταπιεστικὸ μηχανισμό, ἀνήκουν στὸ ἴδιο σύστημα μ' αὐτόν. Ἡ συντριβὴ τοῦ κρατικοῦ καταπιεστικοῦ μηχανισμοῦ δὲν εἶναι παρὰ μιὰ ἀπ' τὶς προϋποθέσεις οἰκοδόμησης τῆς σοσιαλιστικῆς κοινωνίας. Τίποτα δὲν ἀλλάζει ἂν διατηρηθον ἄθικτοι οἱ κρατικοὶ ἰδεολογικοὶ μηχανισμοὶ ἢ ἂν ἐπιχειρηθεῖ ἀλλαγὴ «μόνο στὴ λειτουργία τους», ὑπογραμμίζει ὁ Πουλαντζᾶς.

Μιλώντας στὸ Ἰνστιτοῦτο Γκαῖτε στὴν Ἀθήνα, ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Βὸλφ Ντίτερ Νάρ, ἀναφέρθηκε στὴν «ἐσωτερικοποίηση» κοινωνικῶν - κρατικῶν λειτουργικῶν ἀπαιτήσεων: Ἀπὸ τὴν πειθαρχία στὴν ἐργασία μέχρι τὸ κῦρος τῆς ἰδιοκτησίας σὲ βαθμὸ ποὺ νὰ δίνει ταυτότητα στὸ ἄτομο καὶ μέχρι τὸν προσανατολισμὸ σὲ ἀξίες ἀποτιμητὲς σὲ χρῆμα. Ὁ Νὰρ — κι ὄχι μόνο αὐτὸς — συμπορεύεται μὲ τὴν ἄποψη ὅτι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ποὺ ἀναπτύσσεται ὁ κρατικὸς πειθαρχικὸς μηχανισμός, διαμορφώνεται ὁ ψυχικὸς - κοινωνικὸς - πειθαρχικὸς μηχανισμὸς μέσα στὰ ἄτομα, ποὺ καθορίζει τὴ συμπεριφορά τους.

Ἔχοντας πάντα κατὰ νοῦ τὸ παράδειγμα τῆς χώρας του, ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς ἀνάγγειλε τὸ τέλος τοῦ φιλελεύθερου κράτους δικαίου.

Τὰ ἀστικὰ ἀτομικὰ δικαιώματα ὄχι μόνο δὲν διευρύνονται ἀλλὸ ἀντίθετα συρρικνώνονται. Τὸ σύμπλεγμα τῶν διευρυμένων κρατικῶν ρυθμιστικῶν δραστηριοτήτων, οἱ κρατικὲς ἁρμοδιότητες καὶ προνόμια ποὺ ἀφοροῦν τὴν ἄσκηση βίας ἐξαπλώνονται. Κι αὐτὲς οἱ ἁρμοδιότητες «διατυπώνονται μὲ τὴν ἔννοια ὅτι ἡ ἐπέμβαση εἶναι κατὰ νόμο ὁποτεδήποτε δυνατή».

Σίγουρα τὸ σύγχρονο αὐταρχικὸ κράτος δὲν ἔχει ἐγκαταλείψει τὸ μαστίγιο οὔτε παραγνωρίζει τὴν ἀποτελεσματικότητα τῆς ὠμῆς, ὑλικῆς καταστολῆς. Ἐνισχύει, ὅμως, τοὺς ἰδεολογικοὺς μηχανισμούς του καὶ σ' αὐτή του τὴν προσπάθεια χρησιμοποιεῖ τὸν Φόβο σὰν ὅπλο, ὄχι τόσο τὸν φόβο τῆς σωματικῆς τιμωρίας ἀλλὰ τῆς ἀποκοπῆς ἀπὸ μιὰ ἑνότητα ὁμοιομορφίας, τὴ μόνη ποὺ ἐγγυᾶται ἀσφάλεια καὶ προστασία.

Μιὰ εἰσαγωγικὴ τοποθέτηση τοῦ προβλήματος Ἐξουσία - Βία δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἐλλειπτικὴ — πολὺ περισσότερο ὅταν οἱ συζητήσεις καὶ οἱ ἀναλύσεις ἀνὰ τοὺς αἰῶνες, καὶ κυρίως τοὺς τελευταίους δύο, δὲν ἔχουν ὁλοκληρωθεῖ, εἶναι ὀρθάνοιχτες, ἀνακυκλώνονται κι ἐπεκτείνονται καθὼς ἡ ἴδια ἡ ἐξουσία μετασχηματίζεται στὸν «ὄψιμο», τὸν «ὕστερο καπιταλισμό».

Στὴν ἀναζήτηση αὐτοῦ τοῦ προβληματισμοῦ βοηθοῦν μὲ τὶς ἀπόψεις τους ὁ ὑφηγητὴς Κοινωνιολογίας ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΤΣΟΣ, ὁ καθηγητὴς ΚΩΣΤΑΣ ΣΗΜΙΤΗΣ καὶ ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΦΙΛΙΝΗΣ, μέλος τοῦ Ε.Γ τοῦ ΚΚΕ ἐσ.

Οἱ σκέψεις ποὺ παραθέτουν — συχνὰ ἀντιπαραθέτουν — θὰ πρέπει νὰ ἐκληφθοῦν σὰ μιὰ συνεισφορὰ στὴν κατανόηση τοῦ προβλήματος, κι ὄχι σὰν προσφορὰ λύσεων. Ἀκόμα καὶ τὸ «δέον γενέσθαι», ὅπου ἔμμεσα διατυπώνεται δὲν συγκροτεῖ κάποιο κατευθυντήριο «πρόγραμμα δράσης» ἀλλὰ πρόσκληση σὲ κοινὸ προβληματισμό, σὲ παλιὲς καὶ καινούργιες βάσεις.
Οἱ ἀπόψεις αὐτὲς θὰ ἀρχίσουν νὰ δημοσιεύονται ἀπὸ αὔριο.

Ενας Καλοκαιρινός "Δεσμός"...
...Καὶ ἴσως ο μόνος που δὲν είναι επιπόλαιος

Καλοκαίριασε! Ὁ ΔΕΣΜΟΣ, πιστός ὅπως πάντα στίς ἀρχές του, κάνει τίς προσφορές τῆς ἐποχῆς. Αὐτή τή φορά εἴδη θαλάσσης καί ὁτιδήποτε χρειαστεῖ τό κατάστημά σας γιά τόν καλοκαιρινό του ἐξοπλισμό, μαζί μέ τά - γνωστά σέ σᾶς - 9.000 εἴδη του, στίς χαμηλότερες τιμές.

Impact

Nupi spray 200 gr.
τό τεμάχιο δρχ. 25,50

μάσκα θαλάσσης Νο 1
τό τεμάχιο 68 δρχ.

ρακέτες θαλάσσης
ΑΒ/14 τό τεμάχιο 34 δρχ.
ΑΒ/18 τό τεμάχιο 43 δρχ.

AMBRE SOLAIR
125cc ή δωδεκάδα 756 δρχ.

Κεντρικό κατάστημα: Τσαλαβούτα 9.
Περιστέρι, τηλ. κέντρο 5737321 - 4
(ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΟ ΣΤΑΘΜΟ)
ΥΠΕΡ. ΛΕΩΦΟΡΕΙΩΝ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ)

Ὑποκαταστήματα:
1. Πολυκλείτου 23 Ἀθήνα τηλ. 3215089
2. Εὐριπίδου 23 Ἀθήνα τηλ. 3217379
3. Πολυκλείτου 9 Ἀθήνα 3217366
4. Ἀγάθωνος 5 Ἀθήνα τηλ. 3241861
5. Ἁγ. Δημητρίου 20 Ἀθήνα τηλ. 3217697
6. Ἀλιπέδου 16 Πειραιάς τηλ. 4174904
7. Πολυκλείτου 18 Ἀθήνα τηλ. 3217298

μπαλάκια Τένις (Ἀγγλίας)
τό τεμάχιο 29 δρχ.

βατραχοπέδιλα
Νο 38-40— 172 δρχ.
Νο 40-42— 186 δρχ.
Νο 42-44— 195 δρχ.

ΔΕΣΜΟΣ

ψάθινες τσάντες θαλάσσης
(εἰσαγόμενες)
τό τεμαχιο 100 δρχ.

ΜΟΝΟ ΓΙΑ ΕΜΠΟΡΟΥΣ

ΜΕΙΝΕ ΝΕΟΣ
ΖΗΣΕ
ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΣ
δυναμη
απο την φυση
CERIUM
(Σέριουμ)
Γερμανικόν
φυσικόν προϊόν
ROYAL JELLY
Τό CERIUM περιέχει
πλούσια συστατικά.
1 κάψουλα
τήν ἡμέρα εἶναι ἀρκετή.
Πωλεῖται στά φαρμακεῖα
Χονδρική πώλησις
Τηλ. 5231039 - 5226286
Θεσσαλονίκη: 831169
Εἰς τούς ἰδιώτας
ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς ἀντικαταβολή.